

СТАНОВИЩЕ

От проф. дин **Иван Димитрав Карайотов**, член на научното жури за защита на: дисертационния труд на доц. д-р **Димчо Веселинов Момчилов** „**Същност и функциониране на Старобългарската отбранителна система в Източна Стара планина от края на VII до началото на IX в.**”, предложена за защита за придобиване на научната степен „**Доктор на науките**”. по професионално направление **2.2 История и археология** .

Със Заповед № РД 16281/ 27.10.2015 на ректора на Шуменския университет „Епископ Константин Преславски” съм утвърден за член на журито за защита на дисертацията на доц. д-р Димчо Веселинов Момчилов. На свое заседание, проведено на 11.11.2015 г.и отразено в Протокол № 1 седемчленното жури ме натовари да напиша становище за докторската теза на доц. д-р Момчилов, който се явява на тази защита с един зрял и представителен във висша степен дисертабилен труд.

Доц. д-р Момчилов като потомствен жител на Карнобат отлично познава района на Източното Старопланиние и неговите южни предпланини. Скоро след придобиване на магистърска степен във Великотърновския университет „Св. Св. Кирил и Методий” през 1982 г. той започва работа в Исторически музей – Карнобат и от 1985 до 2009 г. е негов директор. Това му дава възможност да проведе широк кръг от теренни археологически проучвания и да проучи района в детайли, съсредоточвайки вниманието си преди всичко върху Българското средновековие, без естествено да пренебрегва и античността. Като археолог той изследва изключително много обекти в района и преди

всичко средновековния град Маркели, намиращ се в непосредствена близост до Карнобат.

Натрупаният десетилетен опит на доц. д-р Момчилов му дава възможност да разработи новия си дисертационен труд „Същност и функциониране на Старобългарската отбранителна система в Източна Стара планина от края на VII до началото на IX в”.

Структурата на тази докторска теза напълно съответства на тематиката и задачите, които си поставя за разрешаване авторът. Тя се състои от пространно Въведение, в което се прави анализ на физико-географските особености на региона, критичен преглед на изворите и на регионалната и обща историография. Въведението заема 50 страници. Следват двете основни части на разработката. Първата се подразделя на три глави като в Глава I е върху средновековния град Маркели в археологически и исторически план. В Глава II се прави характеристика на Старопланинската отбранителната между Айтоския и Върбишкия проход, които са тополи на изключително много исторически събития, касаещи българо-византийските отношения през средновековната епоха. Историческите и археологически изводи са направени в доста широко Заключение, последвано от богата библиография.

Аргументирано и компетентно доц д-р Момчилов спира вниманието ни върху историческите факти, произлезли по прогежение на Люляковския проход. В предходните български и чужди исторически съчинения, според него, този твърде удобен за военни предвижвания и търговска обмяна източностаропланински път, не се радва на особено внимание.

Част II проследява функциите на Старобългарската отбранителна система през напрегнатите десетилетия от края на VII до началото на IX. Тук авторът компетентно и с изключителна топографска вещина излага своите

възгледи върху съдбовни за Българската държава събития под ударите на няколко византийски военни кампании срущю България, осъществени през VIII век. Глава II от Част II се спира подробно и аналитично върху похода на Никифор I Геник по направлението Маркели – Плиска, като се опира преди всичко на своите археологически проучвания в самия град Маркели и отличното познаване на археологическата карта в този невралгичен за българо-византийските отношения регион.

Приносният характер на „Същност и функциониране на Старобългарската отбранителна система в Източна Стара планина от края на VII до началото на IX в” е безспорен. Опирайки се своя дългогодишен опит диц. д-р Момчилов осъществява един нов научен подход към средновековната история на източностаропланинския Люляковски проход и това се осъществява за първи път в нашата историческа наука. В докторската теза аргументирано се доказва неговото предпочитане през ранновизантийско време и през Българското средновековие. Пред българската наука за средновековието аргументирано се поставя за преразглеждане един от най-съществените въпроси на Първото българско царство до каква висока степен е ефективно укрепването на Източната Старопланинние като естествена и основна преграда между Византия и българските столици.

Доц. д-р Момчилов публикува за първи път археологически доказателства за един изключително важен обект – крепостта „Хасара” („Хасаря”) край несъществуващото сега село Звезда (Айваджик), Айтоско.

Той излага системативно огромен брой изворови данни за похода на император Никифор I Геник през 811 г. и събитията, свързани с него. Авторът подлага на критичен анализ сравнявайки и съпоставяйки редица от писмените източници и осъществява нови тълкувания, съобразени с археологическите данни и природо-географските дадености, които той за

първи път интерпретира. За тази цел доц. д-р Момчилов се опира на внушителна библиография. Той точно датира и проследява походът от 811 г. и на базата на рационален анализ го разполага в 15 дни – между 11 и 26 юли. Изнесени са достатъчно убедителни сведения за бойните дневни преходи. Доц. д-р Момчилов систематизира всички археологически резултати от проучванията на Маркели и смело се впуска при излагане на свои виждания върху няколко изключително спорни въпроса в българската историческа наука, свързани със събитията от 811 г. и включва в тезата си неизвестни досега за науката топонимични данни.

„Същност и функциониране на Старобългарската отбранителна система в Източна Стара планина от края на VII до началото на IX в” от доц. д-р **Димчо Веселинов Момчилов** е разработена безупречно и талантливо. Смятам, че тя съдържа оригинални научни приноси преди всичко с интердисциплинарния си подход в интерпретациите и с перфектните описания и точния анализ на историческата топонимия и археологическия материал. Авторът има изключително много публикации, които пряко или косвено са свързани със защитаваната пред това жури докторска теза. Това са: 2 монографии, 2 студии и 43 статии в периодични и специализирани издания. Неговият Импакт лист е изключително богат. Позоваванията върху негови съчинения са систематизирани по хронология на цели 14 нестандартни страници.

Имам пълното основание да предложа на почитаемото научно жури да удостои доц д-р **Димчо Веселинов Момчилов** с най-високата научна степен **„доктор на историческите науки”** по професионално направление **2.2 История и археология.**

Проф. д.и.н. Иван Карайотов

05.01.2016 г.